

arra gondolunk, a világ csendőreinél még az eddig hittnél is nagyobb és szörnyűbb baj lehet.

Jon Ronson könyvét nehéz lenne műfajilag besorolni, talán nem is kell, elég az is, ha elolvassa az ember. Üdvözet a sötét oldalon!

CSEPREGI JÁNOS

(Fordította Szabó László Zsolt,
Európa Könyvkiadó, Budapest, 2009,
268 oldal, 3000 Ft)

FAREED ZAKARIA: *A posztamerikai világ*

Az indiai születésű Fareed Zakaria, a Foreign Affairs, majd a Newsweek magazin szerkesztője a legbefolyásosabb amerikai (médiá)értelmiségiek egyike. Bár a legutóbbi elnökválasztás során Barack Obamát támogatta, Zakaria nem tartozik a keményvonalas baloldaliak közé; a nyolcvanas években Ronald Reagan politikájával szimpatizált, 2009 júniusában, a globális pénzügyi válság közepette pedig *Kapitalista kiáltvány* címmel közölt az amerikai gazdasági berendezkedés mellett kiálló (s így bizonyos értelemben egészen konzervatív) publicisztikát. *A posztamerikai világ* című, választott hazá-

jában hamar bestsellerré vált könyvében ebből a sajátos „centrista” pozícióból vizsgálja az új évszázadban az Egyesült Államok előtt álló külpolitikai kihívásokat.

A szerző szerint Amerika számára a legfőbb kihívást nem a terrorizmus, és nem is általában az iszlám világ jelenti, melyet jóval sokszínűbbnek és megosztottabbnak tekint az amerikai véleményformálók többségénél. Ami Amerika világpolitikai szerepét a jövőben meghatározza, az sokkal inkább kizárólagos szuperhatalmi státusának közelgő elvesztése. Ez azonban nem a Nyugat iránt ellenségesen fellépő „lator államoknak” lesz köszönhető, hanem az Amerika által játszott játékban jól teljesítő, vagyis a globalizáció hatásait kihasználva hatalmas gazdasági fejlődést produkáló

országoknak, különösen a népességét tekintve is nagyhatalom-aspiráns Kínának és Indiának.

Zakaria hangsúlyozottan nem az Egyesült Államok hanyatlását prognosztizálja; a világpolitikai egyensúly küszöbön

álló változása nem Amerika lemaradásának, hanem a többiek felemelkedésének a következménye. Könyvének egy részét ezért a kihívók vizsgálatára szánja, másik részét pedig annak megértésére, mi vezetett ve-

lük szemben a Nyugat több évszázados politikai-gazdasági fölényéhez. Meglátása szerint a Nyugat dominanciája a vállalkozói szellemmel és a versenyközpontúsággal magyarázható, a domináns szerep viszont nem feltétlenül ezeknek kedvez – Amerika két évtizede nem találta magát valódi versenyhelyzetben. Ezért a világrend újbóli többpólusúvá válása végeredményben Amerika javát is szolgálhatja. Ahhoz azonban, hogy élni tudjon az új helyzet előnyeivel, tanulnia kell a történelemből; a könyv nem véletlenül szentel jelentős figyelmet a brit birodalom felemelkedésének és széthullásának.

Amerika tehát minden bizonynyal nem marad a világ egyetlen szuperhatalma, de így is megmaradhat első hatalomnak. Zakaria szerint ez akkor lehetséges, ha a világ csendőrének (részben magától ambicionált, részben rákényszerített – gondoljunk csak a balkáni háborúra) szerepe helyett egyfajta közvetítői szerepet vállal a nagyhatalmak között az általa megalapozott globális rendszerben. Ehhez egyrészt az amerikai külpolitika nemzetközi legitimitásának helyreállítására van szükség („a legitimitás: hatalom”, ahogy a szerző fogalmaz), másrészt a félelmekre alapozó politika háttérbe szorítására. Ez utóbbitól Zakaria különösen óvja a demokratikus döntéshozókat.

Bár a könyv eredetileg 2008-ban, az elnökválasztást és a gazdasági

válság elmélyülését megelőzően jelent meg (*paperback*-kiadása már egy, a magyar változatban nem szereplő új utószót is tartalmaz), helyzetértékelése ezen események fényében is reálisnak mondható. Fő üzenete pedig, amely leginkább a Bush-adminisztráció „héja-mentálitása” és a friss Nobel-békedíjas Obama „galamblelkülete” között helyezhető el, alapvetően optimista: még ha az új nagyhatalmak felemelkedése konfliktusokkal is jár majd, a köztük kialakuló erőteljes versengés várhatóan viszonylag békés mederben marad. Ezt pedig nem valamiféle naiv idealizmus mondatja a szerzővel, hanem annak a kölcsönös egymásra utaltságnak a felismerése, amely a Nyugat és legnagyobb riválisai gazdaságát jellemzi a sokat kárhozottat globalizáció eredményeként.

PÁPAY GYÖRGY

(Fordította Szigeti Judit Eszter,
Gondolat Kiadó, Budapest, 2009,
300 oldal, 2980 Ft)

HORN ILDIKÓ:

Hit és hatalom

*Az erdélyi unitárius nemesség
16. századi története*

Horn Ildikó a magyarországi és erdélyi kora újkor történetének egyik legkiválóbb hazai kutatója. Szám-